

15. december 2014

ARTIKEL

Af David Elmer

Flest ulykker sker i fritiden

Kun hver femte, der kommer til skade og må en tur på skadestuen, har fået skaden på arbejdet. To ud af tre er kommet til skade i fritiden. Selv korrigeret for, at danskerne har markant mere fritid, end arbejdstid, kommer der mindst lige så mange til skade i fritiden som i arbejdstiden. Ulykker, der sker i fritiden, medfører endda lidt længere sygefravær end dem, der sker på arbejde. Vi burde interessere os mere for fritidsulykker, mener arbejdsmiljøforsker.

Selv om der er risiko forbundet med at kravle på stillads eller svejse stålrør, så sker der flere ulykker med knivene i køkkenet eller med hækkesaksen i haven.

Blandt 16-64-årige lønmodtagere var der i 2012 godt 200.000 skadestuebesøg. Heraf har hver femte af de tilskadekomne angivet, at årsagen var en hændelse på arbejdet. To ud af tre har angivet, at ulykken er sket som følge af aktiviteter i fritiden, herunder transport, husligt arbejde og sportsaktiviteter.

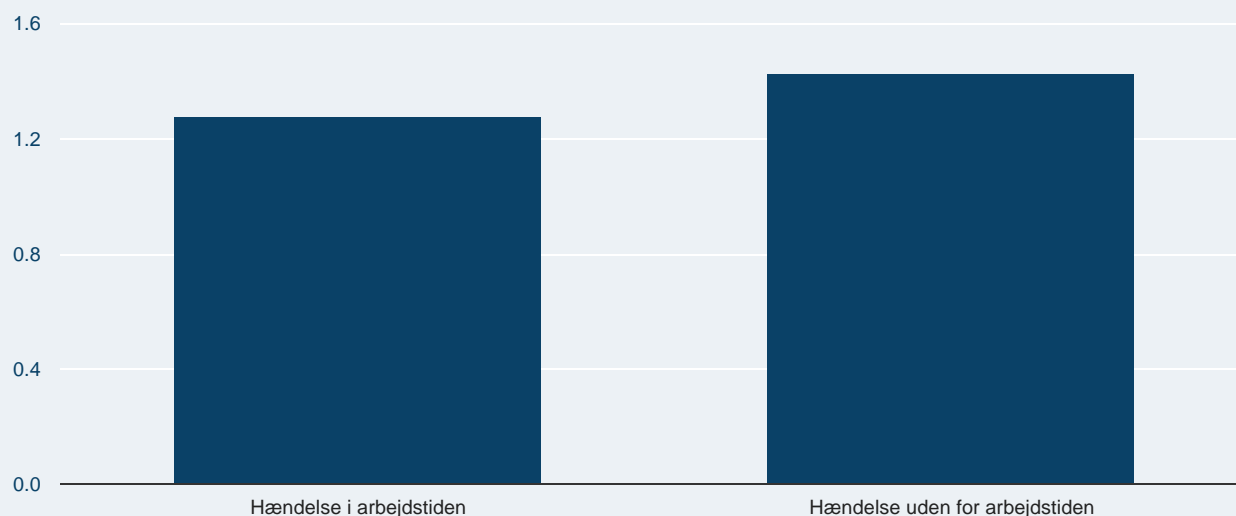
Tager man højde for, at de fleste er tilstede på arbejdspladsen væsentligt kortere tid end de har fri, og derfor har større sandsynlighed for at komme galt afsted i fritiden, ender slutresultatet alligevel med, at det er mindst lige så farligt at have fri som at være på arbejde.

For hver 100.000 timer de beskæftigede tilbringer på arbejdet, sker der i gennemsnit 1,3 ulykker, der fører til skadestuebesøg. For hver 100.000 timer de beskæftigede tilbringer væk fra arbejdet, sker der 1,4.

Det viser en analyse fra DA's kommende Arbejdsmarkedsrapport 2014.

Stort set samme risiko ved at være på arbejde som at holde fri

Antal skadestuebesøg pr. 100.000 timer på arbejde henholdsvis ikke på arbejde, 16-64-årige lønmodtagere, 2012

f Arbejde er inkl. lønnet transport. Hændelse uden for arbejdstiden er transport i fritid, husligt arbejde (inkl. ulønnet arbejde), sport, leg, indtagelse af måltid og personlig hygiejne samt og anden aktivitet (årsager der ikke relaterer sig til nogle af svarmulighederne). "Uspecificeret" indeholder ikke-kendte årsager og er ikke medtaget i figuren. En fuldtidsperson er sat til at arbejde 1.650 timer pr. år. Tiden uden for arbejdstiden ekskluderer søvn.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistik (Landspatientregisteret og Beskæftigelse for lønmodtagere).

Ole Thyssen, professor på CBS, mener tallene fortæller, at ulykker er et livsvilkår, og de sker alle vegne, uagtet hvad vi gør for at forhindre det.

"Ulykker er uundgåelige, men som tiden er gået, og vi er blevet et rigere og rigere samfund, så presses grænsen for, hvad vi opfatter som "acceptable" ulykker nedad. Og den grænse er hele tiden til politisk forhandling. Ikke sådan at forstå, at vi ikke skal gøre, hvad vi kan, for at undgå ulykker, men selv med de bedste regler, så undgår vi dem ikke. Og hvis accepten af, at ulykker vil ske, forsvinder, så gør vi vores arbejde – og liv – svært. Den eneste måde fuldstændig at forhindre ulykker er ved at slukke for alle maskiner og nedlægge produktionen, men det vil jo trods alt heller ikke," siger han.

Han peger på, at når vi går på arbejde, så træder der systemer, sikkerhedsudstyr og forholdsregler i kraft, samt at arbejdsgiveren også tager ansvar.

"Hjemme er vi selv herre over det hele, og en del ting gør vi uden den store omtanke, fordi det kan være rutine, eller noget man lige skal ordne i en travl hverdag. En del ulykker sker også pga. alkohol, som man på stort set ingen arbejdspladser må indtage. Derfor kan arbejdspladsen være et sikrere sted end hjemmet," siger han

Han mener, at grænsen for acceptable ulykker presses ned i takt med velstand og at kulturen udvikler sig.

"Tidligere slæbte en rigtig mand 100 kg. uden maskiner, og sådan var der bare. I takt med velstanden er det jeg kalder "den bitre nød" forsvundet, altså at man finder sig ikke i så meget. Og det er bestemt en positiv udvikling. Men omvendt skal man passe på ikke at blive for overfølsom, for på den måde flyttes fokus fra at løse opgaven til den smerte eller ubehag, der måske er forbundet med det," siger han.

Fritidsulykker giver mere sygefravær

Analysen siger ikke noget om, hvorvidt ulykkerne i fritiden er mindre alvorlige, end de ulykker, der sker på arbejdet. Men lektor Kirsten Jørgensen fra Danmarks Tekniske Universitet har tidligere forsket i emnet. Ud fra et studie af besøg på to skadestuer fandt hun frem til, at sygefraværet fra hjemme- og fritidsulykker i gennemsnit var lidt længere, end gennemsnittet for de, som blev behandlet for en arbejdsulykke. Hun gør dog opmærksom på, at antallet af arbejdsulykker var begrænset i undersøgelsen.

"Når man taler om ulykker, taler man som regel kun om arbejdsulykker. Men brækker du et ben i din fritid giver det også fravær fra arbejdet, som arbejdsgiveren - i hvert fald i et vist omfang - skal betale for. Derfor er det for mig at se lige så interessant at se på hjemme- og fritidsulykker, for dem sker der mange flere af, end der sker arbejdsulykker," siger hun.

Hun mener, at når der slet ikke er samme fokus på fritidsulykker som arbejdsulykker, så skyldes det, at det bliver betragtet som noget, man selv må tage ansvar for, samt at der ikke er nogen myndighed, der er sat i verden til at tage sig af det.

"Samfundet kunne vinde en stor reduktion i sygedage og skadestuebesøg, hvis vi spredte mere viden om hvordan man forebygger skader i fritiden." siger hun.

Metode

I Landspatientregisteret bliver en person registreret, hvis vedkommende kommer på skadestuen, bliver indlagt eller bliver behandlet ambulantly. I analysen er kun medtaget skadestuebesøg, som relaterer sig til ulykkeshændelser, voldshandlinger og selvskadehandlinger. Bliver personen indlagt som følge af en ulykke enten direkte eller via egen læge, indgår denne ulykke ikke i analysen. Har man flere skadestuebesøg som følge af samme ulykke, vil alle besøg indgå i analysen.

Landspatientregisteret indeholder også oplysninger om, ulykken knytter sig til arbejde, transportarbejde, transport i fritid, husligt arbejde (inkl. ulønnet arbejde), uddannelse, sport og motion, leg og anden fritidsaktivitet, vitalaktivitet (indtagelse af måltid og personlig hygiejne), anden aktivitet eller aktivitet ikke specificeret. Det er den tilskadekomne selv, der har angivet oplysninger om, hvor og hvordan ulykken, der er årsag til skadestuebesøget, er sket. Der kan være visse usikkerheder forbundet med denne angivelse. Bl.a. er der angivet 5.000 skadestuebesøg som følge af en ulykke knyttet til arbejdet blandt ikke-lønmodtagere. Disse er ikke med i analysen.

Vi har i analysen medtaget skadestuebesøg blandt lønmodtagere opgjort for hver måned i året på baggrund af Danmarks Statistiks Beskæftigelse for lønmodtagere.

Omfanget af registrerede skadestuebesøg i

Landspatientregisteret ligger de seneste år lavere end før 2008.

Ændret registreringspraksis kan have betydning for dette, og omfanget af registreringer kan være undervurderet. Der er dog ikke grund til at formode, at der skulle være forskel på, om ulykken knytter sig til arbejde eller fritid.